

**ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ВІДПОВІДНО ДО ПОТРЕБ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ**

У статті розглянуто теоретичні підходи до розуміння поняття економічна безпека підприємства. Визначено основні провідні напрями дослідження економічної безпеки та окреслено їх характеристики. Розглянуто ресурсний підхід до оцінки економічної безпеки та обґрунтовано його провідні ознаки. Досліджено ознаки та характеристики динаміко-трансформаційного підходу. Визначено їх недоліки. Запропоновано вивчати економічну безпеку у ресурсно-результативному підході. Зазначено переваги оцінки економічної безпеки за вказаним підходом. Обґрунтовано напрями формування інформації відповідно до потреб економічного аналізу.

Ключові слова: економічна безпека, ресурсний підхід, небезпеки і загрози, стабільний розвиток.

T. H. RZAEVA, O. V. PASTUKH
Khmelnitskyi National University

**GROUNDS FOR THE AREAS OF ECONOMIC SAFETY RESEARCH
IN ACCORDANCE WITH THE NEED FOR ECONOMIC ANALYSIS**

Abstract – The article deals with theoretical approaches to understanding the concept of economic security of the enterprise. Grouped the understanding of economic security in accordance with the directions of its research. The basic directions of research of economic safety are determined and their characteristics are outlined. The resource approach to assessing economic security is considered and its main features are substantiated. The features and characteristics of the dynamic-transformational approach are investigated. Their disadvantages are determined. The branching of existing directions is proved. The expediency of their consolidation is substantiated. It is proposed to study economic security in terms of resource-efficient approach. The characteristics of this direction are outlined. The advantages of assessing economic safety by the resource-efficient approach are determined. It is suggested to investigate the intensity of dynamics of indicators of financial reporting. The directions of information formation according to the needs of economic analysis are substantiated. The perspectives of use are defined.

Key words: economic security, resource approach, dangers and threats, stable development.

Постановка проблеми. За сучасних умов розвитку економіки і бізнесу на ефективність функціонування господарюючих суб'єктів впливають політичні, фінансові, економічні, соціальні, екологічні та інші чинники. Вплив зазначених чинників безпосередньо впливає на стан економічної безпеки підприємства і забезпечують її рівень. Економічна безпека в свою чергу є фактором, що визначає рівень інвестиційної привабливості, ймовірності банкрутства, конкурентоспроможності суб'єктів господарювання. Результативність функціонування підприємств напряму зумовлює стан захищеності підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз і обумовлює рівень його економічної безпеки. Саме стан економічної безпеки обумовлює ефективність функціонування господарюючих суб'єктів та сприяє досягненню їх мети функціонування. Нестабільна ситуація в країні, що характерна сучасним умовам господарювання, викликає об'єктивну необхідність дослідження проблем забезпечення та підтримки економічної безпеки функціонуючих суб'єктів господарювання.

Оцінка стану економічної безпеки є актуальною, оскільки гарантує певний захист підприємства при наявності внутрішніх та зовнішніх загроз його діяльності. Саме дослідження стану економічної безпеки дасть змогу мінімізувати негативний вплив загроз діяльності підприємства. Тому, на сьогодні є важливим дослідити та обґрунтувати напрями формування загроз економічній безпеці, відповідно до потреб економічного аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема оцінки та підтримки рівня економічної безпеки присвячені праці як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників. Розгалуженість дослідження економічної безпеки утруднюється значною кількістю функціональних складових, що в окремих випадках дублюються. Найбільш поширеним напрямом дослідження економічної безпеки є її розуміння через стан ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства. Представниками зазначеного підходу є Ареф'єва О.В., Кузенко Т.Б., Бланк І.А., Грунін О.А., Покропивний С.Ф. та ін. Економічну безпеку як стан, що забезпечує стійкий розвиток підприємства вивчають є Камлик М.І., Кошембар Л.О. та ін. У руслі фінансового підходу, через розкриття фінансових характеристик, економічну безпеку вивчають Андрушків Б.М., Реверчук Н.Й. та ін. Правовий аспект діяльності підприємства, що забезпечує захищеність законних та життєво важливих його інтересів вивчають Зубік В.Б., Зубік Д.В., Соснін О.С., Пригунов П.Я та ін.

Безумовно зазначені напрями дослідження економічної безпеки є слушними, і можуть використовуватись відповідно до потреб економічного аналізу, його мети та завдань її досягнення. Але при тому, розгалуженість напрямів дослідження економічної безпеки породжує ряд дискусійних питань, які потребують подальшого вирішення.

Формулювання цілі статті. Метою статті є дослідження існуючих теоретичних підходів до розуміння поняття економічна безпека та обґрунтування напрямів її дослідження відповідно до потреб еко-

номічного аналізу. Мета статті може бути досягнута шляхом виконання наступних завдань: групування розуміння економічної безпеки відповідно до напрямів її дослідження; окреслення основних характеристик за напрямками дослідження економічної безпеки; обґрунтування напрямів дослідження економічної безпеки відповідно до потреб економічного аналізу.

Основні матеріал дослідження. Для тривалого та ефективного функціонування підприємства використовують фінансово-виробничі ресурси. Особливості функціонування та потреба в певних видах ресурсів не є постійною і потребують оперативних змін для підвищення результативності функціонування господарюючих суб'єктів. Для забезпечення ефективної роботи підприємства і стабільності його функціонування тривалий період часу підприємства має підтримувати відповідний рівень його економічної безпеки. Дослідження економічної безпеки є значно розгалуженими і науковці вивчають її як стан корпоративних ресурсів, як стан подальшого розвитку, як стан захищеності, як певний фінансово-правовий стан. Значна частина науковців використовують два основні напрями при формуванні своїх визначень щодо економічної безпеки підприємства. Перший – це зосередження на використанні таких визначень як загроза і захищеність від загрози при здійсненні виробничої діяльності підприємства. Другий, задля уникнення використання поняття загрози для визначення безпеки, базується на зосередженні уваги управлінських або економічних інструментів: ефективність, результативність, досягнення мети, функціонування, розвиток. Також існують визначення, які поєднують у собі обидва напрями. Зважаючи на значну кількість підходів щодо визначення економічної безпеки підприємства, існує потреба в їх систематизації. В результаті дослідження можна виокремити наступні найпоширеніші підходи до визначення поняття економічної безпеки: ресурсний, фінансовий, правовий, стійкісний [10].

Таблиця 1

Ресурсний підхід до визначення поняття “економічна безпека” підприємства

Автор	Визначення	Характеристика підходу
Покропивний С.Ф. [4, с. 334]	Певний стан корпоративних ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації, технології, техніки та устаткування) і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найбільш ефективне їхнє використання для стабільного функціонування, динамічного науково-технічного й соціального розвитку, запобігання внутрішніх і зовнішніх негативних впливів (загроз)	Ефективність використання ресурсів; стабільність функціонування; соціальний розвиток; запобігання загрозам
Судоплатов А.П., Лекарев С.В. [17, с. 3]	Стан правових, економічних та виробничих відносин, а також матеріальних, інтелектуальних та інформаційних ресурсів, що виражає здатність підприємства до стабільного функціонування	Стан правових, економічних та виробничих відносин; стабільність функціонування
Ареф'єва О.В., Кузенко Т.Б. [2, с. 18]	Стан ефективного використання ресурсів підприємства та наявних ринкових можливостей для запобігання внутрішнім і зовнішнім загрозам, і забезпечення тривалого виживання та стійкого розвитку на ринку відповідно до обраної господарюючим суб'єктом місії	Ефективність використання ресурсів; стан ринкових можливостей; стан стійкого розвитку на ринку; запобігання загрозам
Поснова Т.В. [13, с. 5]	Стан, за якого підприємство здатне створювати матеріальні та фінансові ресурси, що є достатнім для життя та розвитку особистості, соціальної, воєнно-політичної стабільності суспільства, а також створює умови для економічного зростання	Стан розвитку; стан стабільності стан економічного зростання
Олейніков Є.О. [11]	Стан найбільш ефективного використання ресурсів для подолання загроз і забезпечення стабільного функціонування підприємства сьогодні та в майбутньому	Ефективність використання ресурсів; стан подолання загроз; забезпечення стабільного функціонування
Бланк І.А. [3]	Становище найбільш ефективного використання ресурсів для запобігання загроз і забезпечення стабільного функціонування підприємства на теперішній час і в майбутньому	Ефективність використання ресурсів; запобігання загроз; забезпечення стабільного функціонування
Зубік В.Б., Зубік Д.В. [7, с. 132]	Стан виробничих відносин і організації інформаційно-правових зв'язків матеріальних, фінансових і інтелектуальних ресурсів, при якому гарантується стабільність функціонування, фінансово-комерційний успіх, прогресивне використання науково-технічних досягнень і соціальний розвиток об'єктів господарювання	Стабільність функціонування; фінансово-комерційний успіх; прогресивне використання науково-технічних досягнень; соціальний розвиток
Грунін О.А. [5, с. 37–38]	Стан суб'єкта господарювання, за якого він при найбільш ефективному використанні корпоративних ресурсів досягає запобігання, послаблення чи захисту від існуючих небезпек та загроз чи інших непередбачуваних обставин та в основному забезпечує досягнення цілей бізнесу в умовах конкуренції та господарського ризику	Ефективність використання ресурсів; запобігання, послаблення чи захисту від існуючих небезпек та загроз

Досить поширеним є підхід, що вивчає економічну безпеку як стан захищеності від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх загроз та дестабілізуючих факторів, при яких забезпечується стійка реалізація основних комерційних інтересів і цілей статутної діяльності [6]. Для різних підприємств зовнішні і внутрішні загрози визначаються індивідуально, в зв'язку з особливостями їх діяльності. Разом з тим, зазначені категорії включають окремі елементи, які прийнятні практично до будь-якого суб'єкта господарської діяльності. На разі існує досить багато різних широких і вузько спрямованих підходів до суті економічної безпеки підприємства. Це пояснюється різноманітністю факторів, які впливають на діяльність господарюючих суб'єктів.

Найбільш поширеним для оцінки економічної безпеки є ресурсний підхід. Його розглядають майже в третині визначень економічної безпеки підприємства. Ресурсний підхід передбачає використання всіх можливих ресурсів підприємства для уникнення внутрішніх та зовнішніх загроз для його стабільного функціонування. Розглянемо окремі визначення економічної безпеки, що ґрунтуються на ресурсному підході (див. табл. 1).

Дослідження існуючих теоретичних підходів до розуміння економічної безпеки дав змогу визначити спільні характеристики зазначеного ресурсного підходу. Основними з них є такі: ефективність використання ресурсів; певний рівень правових, економічних та виробничих відносин; стан ринкових та підприємницьких можливостей; запобігання, послаблення, мінімізація чи захисту від існуючих небезпек та загроз.

Узагальнення проведені нами у таблиці 1 дали змогу зауважити, що зазначений стан економічної безпеки підприємства, що ґрунтується на ресурсному підході спрямований в першу чергу на наступне: стабільність та ефективність функціонування; динамічність науково-технічного й соціального розвитку; забезпечення тривалого виживання та стійкого розвитку; створює умови для економічного зростання; досягнення цілей бізнесу за умов ризику.

Таблиця 2

Динаміко-трансформаційний підхід до визначення поняття “економічна безпека” підприємства

Автор	Визначення	Характеристика підходу
Реверчук Н.Й. [14, с. 21]	Система активного захисту від можливих матеріальних, людських і фінансових втрат, у якій наявні чи можливі збитки, менш від встановлених норм	Система захисту; мінімізація збитків
Андрушків Б.М. [1, с. 23]	Економічний стан підприємства, сталий до внутрішніх і зовнішніх змін фінансово-господарської діяльності, не пов'язаний з форс-мажорними обставинами; створення таких умов його діяльності, за яких забезпечується надійний захист економічних інтересів від різних загроз	Стійкий економічний стан; захист економічних інтересів від різних загроз
Рудницька О.В. [15]	Комплекс заходів, які сприяють підвищенню фінансової стійкості господарчих суб'єктів за умов ринкової економіки, які захищають їх комерційні інтереси від впливу негативних ринкових процесів	Сприяння підвищенню фінансової стійкості; захищеність комерційних інтересів від негативних впливів
Соснін О.С., Пригунов П.Я. [16, с. 17]	Стан захищеності законних та життєво важливих інтересів підприємства від внутрішніх і зовнішніх негативних факторів, і як наслідок, забезпечення стабільного розвитку відповідно до поставлених цілей	Стан захищеності інтересів; забезпечення стабільного розвитку; спрямування на досягнення цілей
Кошембар Л.О. [9, с. 5]	Стан розвитку підприємства, який характеризується стабільністю економічного й фінансового розвитку, ефективністю нейтралізації негативних факторів та протидія їх впливу на всіх стадіях його діяльності	Стабільність економічного й фінансового розвитку; ефективність нейтралізації негативних факторів та протидія їх впливу
Камлик М.І. [8, с. 39]	Стан розвитку господарюючого суб'єкта, який характеризується стабільністю економічного розвитку, ефективністю нейтралізації негативних факторів та протидії їх впливу на всіх стадіях його діяльності	Стабільність економічного розвитку; ефективність нейтралізації негативних факторів та протидія їх впливу
Яценко Н.М., Михайлюк С.О. [20]	Підсистема національної економічної безпеки та визначають її як економічний стан підприємства, сталий по відношенню до внутрішніх і зовнішніх змін фінансово-господарської діяльності, не пов'язаної з форс-мажорними обставинами	Сталий економічний стан підприємства
Шевченко І. [19]	Сукупність чинників, які забезпечують незалежність, стійкість, здатність до прогресу в умовах дестабілізуючих факторів	Незалежний стійкий стан; здатність до прогресу в умовах дестабілізуючих факторів
Федоренко Р. М. [18, с. 224]	Сукупний динамічний стан підприємства, який дозволяє формувати та здійснювати власну стратегію розвитку	Сукупний динамічний стан підприємства; стан що формує та здійснює стратегію розвитку

Важливо зауважити, що розглянутий нами ресурсний напрям є важливим для оцінки рівня економічної безпеки, але при тому він є розгалужений і не пов'язаний безпосередньо з результативністю діяльності підприємства. Крім того розгалуженість поняття економічна безпека та дублювання окремих його складових простежується і в підході, що спрямований на стійкий та стабільний розвиток підприємства, а також у підході, що спрямований на оцінку фінансових характеристик. Не є виключенням і правовий аспект оцінки економічної безпеки, що забезпечує захищеність законних та життєво важливих його інтересів.

Фінансовий підхід до формування поняття "економічна безпека підприємства" передбачає стабільність фінансових показників не залежно від стану зовнішніх та внутрішніх загроз, які не пов'язані з форс-мажорними обставинами. Саме фінансова складова економічної безпеки, що базується на окремих фінансових коефіцієнтах, показниках оборотності та показниках рентабельності, що характеризують подальший розвиток господарюючого суб'єкта.

Існуюча розгалуженість підходів до розуміння економічної безпеки викликає об'єктивну необхідність їх укрупнення, оскільки всі вони, в основному спрямовані на мінімізацію загроз, стабільний стан та подальший розвиток (див. табл. 2). Окреслене спрямування зазначеного підходу є узагальненням динаміко-трансформаційних процесів, що спрямовані на подальший розвиток та стратегічну мету.

Опрацювання інформації щодо динаміко-трансформаційного підходу до визначення поняття "економічна безпека" підприємства дав змогу зауважити такі основні його характеристики: стан стабільного економічного й фінансового розвитку; стан захищеності законних та життєво важливих інтересів від внутрішніх і зовнішніх негативних факторів; комплекс заходів, які сприяють підвищенню фінансової стійкості; система активного захисту від можливих загроз; стан підприємства, сталий до внутрішніх і зовнішніх змін фінансово-господарської діяльності; захист економічних інтересів від різних загроз; стан що формує та здійснює стратегію розвитку; сукупність чинників, які забезпечують незалежність, стійкість, здатність до прогресу.

Узагальнення проведені нами у таблиці 2 дали змогу зауважити, що зазначений стан економічної безпеки підприємства, що ґрунтується на динаміко-трансформаційному підході спрямований в першу чергу на наступне: підтримку стану захисту від внутрішніх і зовнішніх негативних факторів (загроз); забезпечення стабільного розвитку у відповідності до поставлених цілей.

Доцільно наголосити, що як ресурсний, так і динаміко-трансформаційний підхід мають певні недоліки. Доцільно наголосити, що зазначені підходи хоча і спрямовані на подальший розвиток, але при тому не пов'язані з результативністю і відповідно ефективністю діяльності підприємства. З урахуванням існуючих недоліків, враховуючи розгалуженість характеристик економічної безпеки за ресурсним та динаміко-трансформаційним підходом, а також різноплановість спрямування зазначених підходів потребують конкретизації та уточнення відповідно до потреб економічного аналізу.

Вважаємо за доцільне запропонувати ресурсно-результативний напрям дослідження та оцінки рівня економічної безпеки, що буде ґрунтуватись перш за все на ефективності використання ресурсів, безпосередньо буде пов'язаний з результативністю та ефективністю його діяльності і спрямований на подальший розвиток господарюючого суб'єкта.

Ґрунтуючись на ресурсно-результативному напрямі дослідження та оцінки рівня економічної безпеки доцільно відзначити такі спільні його характеристики: ефективність використання виробничих ресурсів; ефективність використання фінансових ресурсів; забезпечення оптимізації процесу формування показників витрат, доходів та фінансових результатів; дотримання інтенсивності динаміки показників активів, власного та запозиченого капіталу; мінімізація та запобігання існуючим небезпекам та загрозам; стабільність та ефективність функціонування; забезпечує економічне зростання та сталий розвиток; підтримка рівня балансової напруги та операційної безпеки.

Висновки. В результаті дослідження існуючих підходів до визначення економічної безпеки підприємства можна зробити висновок, що жодне з наведених визначень не дає змоги комплексно розглянути поняття економічної безпеки підприємства. Проте, кожен із підходів має свої переваги і недоліки. Умови господарювання потребують конкретизації та узагальнення напрямів дослідження економічної безпеки, відповідно до потреб та мети економічного аналізу. Використання одного, чи поєднання декількох із запропонованих підходів залежить лише від мети аналізу та завдань її досягнення. Останні напрями пов'язані та обумовлюють оперативні управлінські рішення щодо оптимізації рівня економічної безпеки, що спрямовані на стратегію розвитку господарюючого суб'єкта.

Важливим недоліком зазначених напрямів є їх обмеження та нестійкий зв'язок з результативністю та ефективністю діяльності підприємства. Нам представляється доцільним вивчати економічну безпеку комплексно, відповідно до функціональних складових у розрізі ресурсно-результативного підходу в тісному зв'язку з активами підприємства та джерелами їх формування, а також процесом формування показників витрат, доходів та фінансових результатів.

Відповідно до ресурсно-результативного напрямку дослідження доцільно виділити та запропонувати напрями формування аналітичної інформації. Відповідно до потреб економічного аналізу доцільно обумовити наступні ознаки за вказаними напрямами: ефективність використання фінансово-виробничих ресурсів у розрізі їх складових; підтримка та дотримання пропорцій успішності; інтенсивність динаміки активів

підприємства, власного та запозиченого капіталу; інтенсивність динаміки показників витрат, доходів та фінансових результатів; характеристики балансової напруги; ознаки операційної безпеки; рівень конкурентоспроможності.

Дослідження економічної безпеки з точки зору динаміко-трансформаційного підходу дасть змогу: забезпечити та підтримати оптимальний рівень ефективності та результативності діяльності підприємства; підтримувати високий рівень конкурентоспроможності через підтримку відповідного рівня операційної безпеки та балансової напруги господарюючого суб'єкта; забезпечити інформаційну підтримку для постійно діючої системи контролю рівня економічної безпеки; забезпечити стабільний розвиток підприємства та підтримку стану захисту від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Література

1. Економічна та майнова безпека підприємства і підприємництва. Антирейдерство / за наук. ред. Б. М. Андрушківа. – Тернопіль : Терно-граф, 2008. – 424 с.
2. Ареф'єва О. В. Планування економічної безпеки підприємств / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко. – Київ : вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 170 с.
3. Бланк І. А. Управління фінансовою безпекою підприємства / І. А. Бланк. – Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2009. – 784 с.
4. Грунин О. А. Экономическая безопасность организации / О. А. Грунин, С. О. Грунин. – Санкт-Петербург : Питер, 2002. – 160 с.
5. Такулов З. Сутність поняття “економічна безпека підприємства”: неінституціональний підхід / З. Такулов // Схід. – 2005. – № 6 (72). – 35–37 с.
6. Зубик В. Б. Экономическая безопасность предприятия (фирмы) / В. Б. Зубик, Д. В. Зубик. – Минск : Высшая школа, 1998. – 391 с.
7. Камлик М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект : навч. посібник / М. І. Камлик. – Київ : Атіка, 2005. – 432 с.
8. Кошембар Л. О. Механізм удосконалення системи економічної безпеки суб'єктів господарювання на основі оптимізації оподаткування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 21.04.02 / Л. О. Кошембар ; Університет економіки та права “Крок”. – К., 2009. – 21 с.
9. Лебедко С. А. Систематизація теоретичних підходів до визначення поняття “економічна безпека підприємства” [Електронний ресурс] / С. А. Лебедко // Ефективна економіка. – 2015. – № 11. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4512>
10. Олейников Е. А. Основы экономической безопасности (государство, регион, предприятие, личность) / под ред. Е. А. Олейникова. – Москва : ЗАО “Бизнес-школа “Интел-Синтез”, 1997. – 288 с.
11. Понамарьов В. П. Економічна безпека підприємства: сутність, трактування, точки зору / В. П. Понамарьов // Менеджер. – 2002. – № 1(17). – 67–71 с.
12. Поснова Т. В. Механізм функціонування соціальної складової економічної безпеки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.01 / Т. В. Поснова. – Київ, 2008. – 19 с.
13. Реверчук Н. Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур : монографія / Н. Й. Реверчук. – Львів : ЛБІ НБУ, 2004. – 195 с.
14. Рудницька О. В. Антикризові заходи національних господарств та виклики для економіки України в посткризовий період [Електронний ресурс] / О. В. Рудницька. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2011_17_1/Rudnitskaia.pdf.
15. Соснин А. С. Менеджмент безопасности предпринимательства / А. С. Соснин, П. Я. Прыгунов. – Київ : изд-во Европ. ун-та, 2004. – 357 с.
16. Судоплатов А. П. Безопасность предпринимательской деятельности : практ. пособие / А. П. Судоплатов, С. В. Лекарев. – Москва : ОЛМА-ПРЕСС, 2001. – 381 с.
17. Федоренко Р. М. Система управління ресурсами як основа забезпечення економічної безпеки / Р. М. Федоренко // Недержавна система безпеки підприємництва як суб'єкт національної безпеки України : зб. матер. наук.-практ. конф. – Київ : вид-во Європ. ун-ту, 2003. – С. 224–229.
18. Шевченко І. Особливості формування економічної безпеки підприємства / І. Шевченко // Наука молода. – 2010. – № 10. – С. 178–181.
19. Яценко Н. М. Регіональна економічна безпека у контексті національної економічної безпеки / Н. М. Яценко, С. О. Михайлюк // Наукові праці Донецького державного технічного університету. Серія: економічна. Вип. 37. – Донецьк : ДонНТУ, 2001. – С. 78–82.

References

1. Ekonomichna ta mainova bezpeka pidpriemstva i pidpriemnytstva. Antyreiderstvo / za naukovoiu redaktsiieiu B. M. Andrushkiva. – Ternopil : Terno-hraf, 2008. – 424 s.
2. Arefieva O. V. Planuvannia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv / O. V. Arefieva, T. B. Kuzenko. – K. : Vyd-vo Yevrop. un-tu, 2005. – 170 s.

3. Blank I. A. Upravlinnia finansovoiu bezpekoiu pidpriemstva / I. A. Blank. – K. : Elha, Nika-Tsentr, 2009. – 784 s.
4. Hrunyn O. A. Ekonomicheskaiia bezopasnost orhanyzatsyy / O. A. Hrunyn, S. O. Hrunyn. – SPb. : Pyter, 2002. – 160 s.
6. Takulov Z. Sutnist poniattia “Ekonomichna bezpeka pidpriemstva” : neoinstytutsionalnyi pidkhd / Z. Takulov // Skhid. – 2005. – № 6 (72). – 35–37 s.
7. Zubyk V. B. Ekonomicheskaiia bezopasnost predpriyatya (fyrmy) / V. B. Zubyk, D. V. Zubyk. – Mynsk. : Vysshhaia shkola, 1998. – 391 s.
8. Kamlyk M. I. Ekonomichna bezpeka pidpriemnytskoi diialnosti. Ekonomiko-pravovyi aspekt : navchalnyi posibnyk / M. I. Kamlyk. – K. : Atika, 2005. – 432 s.
9. Koshembar L. O. Mekhanizm udoskonalennia systemy ekonomichnoi bezpeky subiektiv hospodariuvannia na osnovi optymizatsii opodatkuвання : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ekon. nauk : spets. 21.04.02 / L. O. Koshembar ; Universytet ekonomiky ta prava “Krok”. – K., 2009. – 21 s.
10. Lebedko S. A. Systematyzatsiia teoretychnykh pidkhdov do vyznachennia poniattia “ekonomichna bezpeka pidpriemstva” [Elektronnyi resurs] / S. A. Lebedko // Efektyvna ekonomika. – 2015. – № 11. – Rezhym dostupu: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4512>
11. Oleinykov E. A. Osnovy ekonomicheskoi bezopasnosti (hosudarstvo, rehyon, predpriyatye, lychnost) / Pod red. E. A. Oleinykova. – M. : ZAO “Byznes-shkola “Yntel-SynteZ”, 1997. – 288 s.
12. Ponamarov V. P. Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist, traktuvannia, tochky zoru» / V. P. Ponamarov // Menedzher. – 2002. – № 1 (17). – 67–71 s.
13. Posnova T. V. Mekhanizm funktsionuvannia sotsialnoi skladovoi ekonomichnoi bezpeky : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ekon. nauk : 08.00.01 / T. V. Posnova. – K., 2008. – 19 s.
14. Reverchuk N. Y. Upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemnytskykh struktur : monohrafiia / N. Y. Reverchuk. – Lviv : LBI NBU, 2004. – 195 s.
15. Rudnytska O. V. Antykryzovi zakhody natsionalnykh hospodarstv ta vyklyky dla ekonomiky Ukrainy v postkryzovyi period [Elektronnyi resurs] / O. V. Rudnytska. – Rezhym dostupu: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2011_17_1/Rudnitskaia.pdf.
16. Sosnyn A. S. Menedzhment bezopasnosti predprynymatelstva / A. S. Sosnyn, P. Ya. Rgihunov. – K. : Yzd-vo Evrop. un-ta, 2004. – 357 s.
17. Sudoplatov A. P. Bezopasnost predprynymatel'skoi deiatelnosti : [prakt. posoby] / A. P. Sudoplatov, S. V. Lekarev. – M. : OLMA-PRESS, 2001. – 381 s.
18. Fedorenko R. M. Systema upravlinnia resursamy yak osnova zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky / R. M. Fedorenko // Nederzhavna systema bezpeky pidpriemnytstva yak subiekt natsionalnoi bezpeky Ukrainy : [zb. mater. nauk.-prakt. konf.]. – K. : Vyd-vo Yevrop. un-tu, 2003. – S. 224–229.
19. Shevchenko I. Osoblyvosti formuvannia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva / I. Shevchenko // Nauka moloda. – 2010. – № 10. – S. 178–181.
20. Iatsenko N. M. Rehionalna ekonomichna bezpeka u konteksti natsionalnoi ekonomichnoi bezpeky / N. M. Yatsenko, S. O. Mykhailiuk // Naukovi pratsi Donetskoho derzhavnoho tekhnichnoho universytetu. Serii: ekonomichna. Vypusk 37. – Donetsk : DonNTU, 2001. – S. 78–82.

Надіслана/Written: 21.03.2017 р.
Надійшла/Received: 23.03.2017 р.
Рецензент: д.е.н., проф. О. І. Гончар